

Sygn. akt I UK 40/17

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania A. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o ustalenie ustawodawstwa właściwego w zakresie ubezpieczeń społecznych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 lipca 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 12 maja 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 12 maja 2016 r. oddalił apelację ubezpieczonej A. B. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 28 kwietnia 2015 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 12 stycznia 2015 r. stwierdzającej, że od dnia 1 maja 2010 r. dla ubezpieczonej A. B. właściwe jest ustawodawstwo polskie.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że warunkiem wszczęcia procedury zmierzającej do ustalenia właściwego ustawodawstwa dla osoby wykonującej pracę na terenie dwóch państw członkowskich jest wykonywanie w drugim państwie członkowskim pracy stanowiącej podstawę do objęcia takim ubezpieczeniem. W wyniku wniosku ubezpieczonej o ustalenie dla niej ustawodawstwa słowackiego od dnia 1 lutego 2012 r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa w piśmie z dnia 23 sierpnia 2013 r.

poinformowała, że nie wyraża na to zgody, ponieważ z kontroli przeprowadzonej przez właściwy Oddział S. oraz Narodowy Inspektorat Pracy wynika, że przedsiębiorstwo R. s.r.o., dla którego pracowała ubezpieczona, jest firmą typu „skrzynkową” i na terytorium Słowacji nie dochodzi do faktycznego wykonywania czynności przez ubezpieczoną na rzecz tej firmy. Skoro w świetle ostatecznej decyzji właściwej instytucji słowackiej, ubezpieczona nie podlega ustawodawstwu słowackiemu z tytułu wykonywania pracy najemnej na terenie innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, to właściwym i jedynym ustawodawstwem w zakresie zabezpieczenia społecznego są przepisy prawa polskiego w związku z wykonywaniem przez nią działalności gospodarczej na terenie Polski. Sąd Apelacyjny nie uwzględnił zarzutu nieważności postępowania z uwagi na niewzwanie słowackiej firmy jako zainteresowanego w sprawie. Przedmiotem postępowania sądowego była bowiem ocena decyzji stwierdzającej, że ubezpieczona od dnia 1 maja 2010 r. podlega ustawodawstwu polskiemu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce. Zatem brak było podstaw do uznania, że prawa i obowiązki pracodawcy słowackiego zależą od przedmiotu tego postępowania (art. 477¹¹ § 2 k.p.c.).

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła ubezpieczona, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy przez stwierdzenie, że od dnia 1 maja 2010 r. do dnia 31 stycznia 2012 r. oraz od dnia 1 lutego 2012 r. do nadal podlega ona ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego oraz decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie prawa materialnego, a to:

1) niewłaściwe zastosowanie art. 288 akapit 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej TFUE) w związku z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej polegające na ich niezastosowaniu i wydaniu rozstrzygnięcia na podstawie

przepisów prawa krajowego zamiast na podstawie przepisów rozporządzeń unijnych, których treści nie można w przedmiotowym zakresie rozszerzać, modyfikować ani uzupełniać;

2) błędną wykładnię art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 200 z 7 czerwca 2004 r., s. 1, dalej jako rozporządzenie podstawowe), zawierającego normę kolizyjną wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich Unii przez co wyłączona jest możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób niż wskazany przez normę dotyczącą koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez dokonanie na różnych podstawach najpierw przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalenia ustawodawstwa właściwego innego niż słowackie od dnia 1 maja 2010 r. do dnia 31 stycznia 2012 r. oraz od dnia 1 lutego 2012 r. do nadal, w sytuacji, gdy skarżąca posiadała poświadczane przez słowacką instytucję właściwą formularze E 106 SK od dnia 28 maja 2010 r. oraz S1 od dnia 3 lipca 2015 r., a Sąd Najwyższy w Bratysławie wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2016 r., uchylił poprzedzający go wyrok Krajowego Sudu w Ž., podtrzymujący decyzję, którą S. wyłączyła skarżącą z ubezpieczeń słowackich i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania;

3) błędną wykładnię art. 3 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 284 z dnia 30 października 2009 r., dalej jako rozporządzenie wykonawcze) przez przyjęcie, że skarżąca zobowiązana była, oprócz samej informacji o podjęciu zatrudnienia, przedstawić także dokumenty i dowody potwierdzające wykonywanie przez nią pracy w innym państwie członkowskim i w konsekwencji przyjęcie, że to na niej spoczywał ciężar udowodnienia, że przedłożona przez nią umowa o pracę była rzeczywiście wykonywana, podczas gdy obowiązek taki nie spoczywał na skarżącej, ewentualnie to organ rentowy, kwestionując ważność umów, zobowiązany był udowodnić, że skarżąca wbrew przedłożonym dokumentom, nie świadczy pracy lub świadczy ją

w innym wymiarze;

4) niewłaściwe zastosowanie art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia podstawowego przez jego zastosowanie, choć nie miał on zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ skarżąca wykonuje nie tylko pracę na własny rachunek w Polsce, ale także nieprzerwanie do dnia 1 maja 2010 r. wykonuje pracę najemną na Słowacji, w związku z tym zastosowanie miał do niej wyłącznie art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego;

5) niewłaściwe zastosowanie art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego przez jego niezastosowanie i doprowadzenie do sytuacji, w której skarżąca wbrew przepisom rozporządzenia podlegała w tym samym czasie ustawodawstwu dwóch różnych państw członkowskich, bowiem z tytułu pracy najemnej pozostaje zgłoszona do ubezpieczeń na Słowacji, a jednocześnie na skutek wydania poświadczenia S1 podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu na Słowacji, a ubezpieczeniu społecznemu miałyby podlegać w Polsce z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej;

6) niewłaściwe zastosowanie art. 58 k.c. w związku z art. 22 k.p. oraz art. 300 k.p. przez ich zastosowanie, choć nie miały one zastosowania w sprawie, ponieważ wprowadzanie dodatkowych przesłanek oceny ustawodawstwa właściwego opartych na prawie krajowym, w szczególności oceny, czy ubezpieczony wykonuje pracę najemną i czy praca ta ma charakter marginalny - poza przesłankami wymienionymi w rozporządzeniu podstawowym i wynikającymi z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej jako TSUE) - jest niedopuszczalne, a ponadto rozporządzenie podstawowe odwołuje się w tym zakresie do prawa państwa, w którym praca jest wykonywana i jest wyczerpująco zinterpretowane w orzecznictwie TSUE i nie może podlegać ocenie z punktu widzenia krajowych przepisów prawa pracy, definiujących stosunek pracy.

Skarżąca podniosła też zarzut naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie:

1) art. 379 pkt 5 k.p.c. polegające na prowadzeniu postępowania dotkniętego nieważnością z uwagi na art. 477¹¹ § 2 k.p.c. przez niewezwanie pracodawców skarżącej, firmy G. oraz spółki R. s.r.o. jako zainteresowanych, podczas gdy zgodnie z art. 477¹¹ § 2 k.p.c. pracodawcy skarżącej, jako zobowiązani do

opłacania składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne do słowackich instytucji właściwych z uwagi na zatrudnienie jej na podstawie umowy o pracę, winni jako zainteresowani brać bezwzględnie udział w postępowaniu przed organem rentowym oraz przed Sądami obu instancji;

2) art. 2 pkt 2 rozporządzenia wykonawczego przez zaniechanie zwrócenia się do instytucji słowackiej – S. w celu uzyskania wszystkich danych niezbędnych dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków skarżącej, z których nie wynikają żadne naruszenia, a stanowiskiem zajęтым przez instytucję słowacką powołującą się na rzekome nieprawidłowości stwierdzone w przedmiotowych protokołach, a ponadto wyjaśnienia faktu, że kontrola prowadzona w dniach od dnia 26 lutego do 8 marca 2013 r. obejmowała wyłącznie okres od dnia 4 stycznia 2012 r. do dnia 26 lutego 2013 r., a decyzja dla skarżącej została wydana za okres od dnia 1 maja 2010 r. do dnia 31 stycznia 2012 r. oraz od dnia 1 lutego 2012 r. do nadal, a zatem okres ten nie był objęty w całości zakresem kontroli, a ponadto zaniechano wyjaśnienia faktu zawarcia porozumienia między instytucjami właściwymi w Polsce i na Słowacji, w piśmie z dnia 25 lipca 2013 r., na podstawie nieprawdziwego stanu faktycznego, a porozumienie to bezpośrednio narusza unijną zasadę swobody przepływu pracowników Państw Członkowskich i jest niedozwolonym porozumieniem retrospektywnym i retroaktywnym, niekorzystnym dla skarżącej i niezgodnym z zasadą ochrony praw nabytych oraz zasadą ochrony zaufania;

3) art. 5 rozporządzenia wykonawczego przez podważenie ważności umów o pracę, na podstawie których zostały wydane przez instytucję innego państwa członkowskiego dokumenty potwierdzające zgłoszenie osoby do ubezpieczenia społecznego w tym innym państwie członkowskim oraz podważenie ważności dokumentów potwierdzających zgłoszenie skarżącej do ubezpieczeń społecznych, a to *registracnych listów FO* oraz wydanych na ich podstawie poświadczeń E 106 SK i S1 SK;

4) art. 1 ust. 2 lit. c w związku z art. 5 ust. 1, art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego przez uznanie milczenia S. za dokumenta bez jednoczesnego powzięcia uzasadnionych wątpliwości w myśl art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego przez organ rentowy, który dysponował: umowami o pracę zawartymi przez skarżącą, *registracnymi listami FO* oraz poświadczeniami E 106

SK i S1 SK, co doprowadziło do zaniechania uskutecznienia w pełnym zakresie procedury dialogu i koncyliacji określonej tak w art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego, jak i w postanowieniach Decyzji Nr A1 Komisji Administracyjnej z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielenia świadczeń na mocy rozporządzenia podstawowego, w sytuacji gdy toczące się postępowanie przed słowackim sądem powszechnym - Sądem Najwyższym Republiki Słowackiej, zakończyło się wyrokiem uchylającym niekorzystne dla skarżącej rozstrzygnięcie, a zatem poddającym w wątpliwość wszystkie ustalenia w zakresie stanu faktycznego poczynione przez organ rentowy oraz Sądy obu instancji wyłącznie na podstawie nieprawomocnych informacji pochodzących od słowackiej instytucji zabezpieczenia społecznego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na oczywiste uzasadnienie skargi „w związku z licznymi naruszeniami przepisów postępowania mającymi wpływ na treść wydanego wyroku, w szczególności art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 477¹¹ § 2 k.p.c. poprzez prowadzenie postępowania dotkniętego nieważnością z uwagi na niewezwanie pracodawców skarżącej, firmy G. s.r.o. jako zainteresowanych, a także błędną wykładnią i niewłaściwym zastosowaniem licznych przepisów prawa materialnego, co stanowiło jednocześnie rażące naruszenie prawa unijnego i co zostało jednoznacznie potwierdzone przez Sąd Najwyższy w wyrokach wydanych w analogicznych sprawach z dnia 6 czerwca 2013 r. sygn. akt II UK 333/12 oraz dnia 11 września 2014 r. II UK 587/13”.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest ponadto uzasadnione z uwagi na to, że w sprawie występuje „istotne zagadnienie prawne (lub z uwagi na istnienie potrzeby wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości) w kwestii tego”:

a) czy art. 3 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego znajduje zastosowanie w procedurze notyfikacji, dotyczącej stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego określonej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego?,

b) czy art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego samodzielnie lub w związku z art. 3 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten

sposób, że osoba informująca instytucję o wykonywaniu pracy w dwóch lub więcej państwach członkowskich zobowiązana jest do przedłożenia także dokumentów i dowodów potwierdzających wykonywanie przez nią pracy w innych państwach członkowskich?,

c) w przypadku odpowiedzi twierdzącej na powyższe pytanie: czy dla tymczasowego określenia ustawodawstwa właściwego zgodnie z art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego wystarczającym dokumentem potwierdzającym wykonywanie pracy najemnej w innym państwie członkowskim jest umowa o pracę, czy też instytucja miejsca zamieszkania może żądać od osoby informującej dodatkowych dowodów potwierdzających rzeczywiste wykonywanie pracy w innym państwie członkowskim (takich jak bilety, rachunki za zakwaterowanie w innym państwie członkowskim), a zatem czy ciężar dowodu wykonywania pracy w innym państwie członkowskim spoczywa wyłącznie na osobie informującej czy także na instytucji miejsca zamieszkania, w szczególności w zakresie, w jakim poddaje ona w wątpliwość okoliczności wskazane przez osobę informującą?

d) czy art. 16 ust. 4 w związku z art. 2 ust. 2 i punktem 10 preambuły rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, że na instytucji miejsca zamieszkania ciąży obowiązek zwrócenia się do instytucji właściwej państwa członkowskiego, w której osoba informująca wykonuje pracę najemną w celu wyjaśnienia wątpliwości, czy osoba rzeczywiście wykonuje pracę w tym państwie i czy wykonywana praca nie ma charakteru marginalnego?

e) czy art. 5 rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, że instytucja państwa zamieszkania nie może skutecznie podważyć postanowień ważności umowy o pracę, na podstawie której został wydany przez instytucję innego państwa członkowskiego dokument potwierdzający zgłoszenie osoby do ubezpieczenia społecznego w tym innym państwie członkowskim?

f) czy w sytuacji, w której instytucja miejsca zamieszkania ustala w sposób nieprawidłowy ustawodawstwo tymczasowe, a instytucja miejsca wykonywania pracy nie informuje o zaakceptowaniu tego ustalenia w żaden sposób (milczy) to czy instytucja miejsca zamieszkania nie powinna w myśl art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego podjąć uzasadnionych wątpliwości co do braku jakiegokolwiek informacji, w szczególności gdy milczenie poczytywane jest jako

stanowisko instytucji miejsca wykonywania pracy, a przy tym nie jest poparte stosownym materiałem dowodowym oraz jeżeli akceptacja ustalenia ustawodawstwa nie została wydana w żadnej szczególnej formie to czy wskazane okoliczności nie powinny prowadzić do uskutecznienia w pełnym zakresie procedury dialogu i koncyliacji określonej, tak w art. 6 jak i art. 16 rozporządzenia wykonawczego?

Na podstawie art. 267 akapit 3 TFUE skarżąca wniosła o wystąpienie przez Sąd Najwyższy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniami prejudycjalnymi o treści wskazanej jako „zagadnienia prawne” uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania bowiem nie były dotychczas przedmiotem orzecznictwa Trybunału, a kwestie te mają podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jednym z koniecznych elementów skargi kasacyjnej, jak wynika z art. 398⁴ § 2 k.p.c., jest wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się, jak wielokrotnie wyjaśniano w orzecznictwie Sądu Najwyższego, z przesłankami rozważanymi przez ten Sąd podczas tzw. „przedsądu”, a więc na posiedzeniu, którego przedmiotem jest przyjęcie lub odmowa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Przesłanki te określone są w art. 398⁹ § 1 k.p.c. i tylko one podlegają badaniu w tej fazie postępowania, a przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje wtedy, gdy zachodzi choćby jedna z nich. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania winno zatem koncentrować się na wykazaniu istnienia takiej przesłanki, przy czym treść tego uzasadnienia nie może być dowolna, bo konieczne jest oparcie jej na argumentacji jurej. Pozostaje to w ścisłym związku z modelem skargi kasacyjnej, w którym rozpoznanie skargi następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarga opiera się na przesłankach oczywistego uzasadnienia skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) oraz występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Taka sytuacja wymaga na wstępie uwagi o charakterze porządkującym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się bowiem, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi, a można wręcz stwierdzić, że jest błędem logicznym (por. postanowienia: z dnia 13 marca 2008 r., V CSK 550/07, niepublikowane; z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990; z dnia 23 marca 2012 r., I CSK 497/11, LEX nr 1288609; z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 343/13, LEX nr 1523355; z dnia 15 października 2015 r., I PK 3/15, LEX nr 2021593).

Wskazać jednak należy, że jeżeli przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860).

W skardze kasacyjnej nie ma uzasadnienia wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania w powyższym rozumieniu, ponieważ w jego treści skarżąca nie

odwołuje się do żadnych przepisów, których naruszenie miałoby mieć postać naruszania kwalifikowanego, widocznego na pierwszy rzut oka. Podnosi się w nim jedynie, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona „w związku z licznymi naruszeniami przepisów postępowania mającymi wpływ na treść wydanego wyroku”. Natomiast odniesienie się w zakresie omawianej przesłanki „przedsądu” do „w szczególności art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 477¹¹ § 2 k.p.c.” nie zawiera jakichkolwiek argumentów na poparcie twierdzenia o oczywistej zasadności skargi, podczas gdy rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, ponieważ tylko one decydują o wyniku „przedsądu”. Podkreślić trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż wstępnym warunkiem nieważności postępowania z art. 379 pkt 5 k.p.c., tj. pozbawienia strony możliwości obrony swych praw, są uchybienia formalne sądu, w wyniku których strona pozbawiona zostaje możliwości brania udziału w sprawie oraz zgłoszenia twierdzeń faktycznych wniosków dowodowych i zarzutów. W sprawie nie zachodzi nieważność postępowania w tym znaczeniu. W myśl art. 477¹¹ § 2 zdanie pierwsze k.p.c., zainteresowanym jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Zgodnie z zasadą terytorialności, chodzi w tym przepisie o prawa i obowiązki wynikające z polskiego systemu ubezpieczeń społecznych (zob. art. 6 ust. 1 *in principio* ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.), stąd nie ma on zastosowania do praw i obowiązków wynikających z porządków prawnych innych krajów członkowskich Unii, o których rozstrzygają odpowiednie organy tych krajów wedle obowiązującego w nich prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2016 r., I UZ 14/16; z dnia 6 września 2016 r., I UZ 13/16, z dnia 21 listopada 2016 r., II UK 735/15 i II UK 734/15, niepublikowane oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2016 r., II UK 297/15, LEX nr 2120892; z dnia 25 listopada 2016 r., I UK 370/15, niepublikowany). Zatem nieuprawnione i bezskuteczne procesowo byłoby wezwanie pracodawców słowackich skarżącej jako zainteresowanych w sprawie toczącej się z jej odwołania, w której apelację składała również skarżąca.

Natomiast w przypadku powołania przesłanki wynikającej z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. należy sformułować zagadnienie prawne, które wiąże się z określonym

przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniających wnioski o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883).

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć

(por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, że budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sady powszechne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Sumując powyższe stwierdzić trzeba, że wątpliwości, które formułuje skarżąca znalazły już rozstrzygnięcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W szczególności w wyroku z dnia 11 czerwca 2014 r., II UK 587/13 (OSNP 2016 nr 1, poz. 13), Sąd Najwyższy stwierdził, że stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004, osoba podejmująca pracę najemną w innym państwie Unii, podlega w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu tego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca najemna. Wyłączona jest tym samym możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób niż wskazany przez normę dotyczącą koordynacji ubezpieczeń społecznych, w szczególności w sposób, w jaki ustala się ustawodawstwo właściwe dla stosunku pracy na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych. Nie jest możliwe poddanie stosunku ubezpieczenia społecznego wynikającego z umowy o pracę prawu wybranemu przez strony lub właściwemu według zasad przewidzianych w art. 3 i 8 tego rozporządzenia. W sprawach dotyczących koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

stosunek prawny, na podstawie którego powstaje tytuł ubezpieczenia społecznego i stosunek ubezpieczenia społecznego, to dwie niezależne więzi prawne, które mogą podlegać prawu różnych państw członkowskich, przy czym stosownie do generalnej reguły wspólnotowej koordynacji ubezpieczeń społecznych, stosunek ubezpieczenia społecznego podlega prawu miejsca wykonywania pracy (*lex loci laboris*). (...) Poinformowanie więc przez osobę wykonującą pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, wymaga - ze względu na zaistnienie czynnika ponadkrajowego w ubezpieczeniu społecznym - zastosowania procedury przestrzegającej właściwości i kompetencji instytucji ubezpieczeń społecznych, przewidzianej w przepisach art. 16 rozporządzenia nr 987/2009. Informacja, o której mowa, jest podstawą do niezwłocznego lecz tylko wstępnego i tymczasowego ustalenia dla niej ustawodawstwa właściwego, stosownie do zasad kolizyjnych ustalonych w art. 13 rozporządzenia nr 883/2004. O tymczasowym określeniu prawa, według którego obejmuje się tę osobę ubezpieczeniem społecznym, instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy informuje wyznaczone instytucje państwa, w którym wykonywana jest praca. Od tej chwili biegnie termin dwóch miesięcy, w czasie których przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji może poinformować instytucję miejsca zamieszkania o niemożności zaakceptowania ustalonego ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii. Gdy to nie nastąpi, tymczasowe określenie ustawodawstwa staje się ostateczne. Współdziałanie i opieranie się na porozumieniu instytucji właściwych ze względu na miejsce zamieszkania ubezpieczonego i ze względu na miejsce wykonywania przez niego pracy najemnej oznacza, że do instytucji właściwych, jak również do sądu krajowego należy przede wszystkim ustalenie, czy osoba żądająca ustalenia właściwego ustawodawstwa podlega ubezpieczeniu społecznemu w każdym ze wskazanych przez nią państw i postąpienie w celu ustalenia stanu zgodnego z art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004. Podobne stanowisko Sąd Najwyższy zajął także w wyroku z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 (OSNP 2014 nr 3, poz. 47) oraz w postanowieniu z dnia 16 grudnia 2016 r., II UK 28/16 (niepubl.). Wobec tego należy stwierdzić, że polska instytucja ubezpieczeniowa nie może oceniać legalności (ważności) stosunku pracy

nawiązanego w innym kraju członkowskim. Od opisanego wyżej wzorca postępowania istnieją wyjątki, które przy wykorzystaniu procedury z art. 16 rozporządzenia nr 987/2009 pozwalają na czynności wyjaśniające związane z ustaleniem właściwego ustawodawstwa. Oczywistym zaś pozostaje, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest uprawniony do wyręczania instytucji ubezpieczeniowych innych krajów i przesądzenia, czy praca zarobkowa wykonywana na ich terytorium stanowi tytuł ubezpieczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13 czy z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12).

W okolicznościach niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości, że organ rentowy ustalił tymczasowo, że skarżąca podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych, informując o tym słowacką instytucję ubezpieczeniową, która w wyniku przeprowadzonej kontroli stwierdziła, że słowacki pracodawca był tzw. firmą „skrzynkową”, w której na terenie Słowacji nie dochodziło do wykonywania umów o pracę. Na marginesie należy zauważyć, że kwestie ustalenia właściwego ustawodawstwa ubezpieczonych, zatrudnianych przez G. oraz R. s.r.o. były już przedmiotem postępowania w sprawach, w których Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 14 marca 2017 r., II UK 217/16 oraz z dnia 16 maja 2017 r., II UK 395/16 odmówił przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania, bowiem ustalono, iż były to firmy „skrzynkowe” i na terenie Słowacji nie dochodzi do realnego wykonywania pracy przez ich pracowników.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.